

berättades historien om förlisningen av St George och Defence på julaftons morgon 1811. Cirka 1 380 man omkom. Men på ett av de linjeskepp som klarade stormen, Cressy, befann sig den 27-årige lotsen Hans Andersson från Gravarne. I dag fortsätter Vg med hans egen berättelse.

HANS LOTS berättelse har gått i tre led. Han var född år 1784 och alltså 27 år gammal när han togs ombord på Cressy. Som gammal berättade han om de fasansfulla juldygnen för sitt barnbarn Klas Andreasson, som i sin tur - 74 år gammal - återberättade historien för Viktor Sanne den 17 februari 1939. Detta är Viktor Sannes nedteckning:

"I JULMÅNADEN 1811 rapporterades från vakthavande att tre krigsfartyg kallade på lots strax utanför Hållö. Genast bemannades lotsbåten med fem man. De kom med sina sälskinnskläder på armen och satte ut från land.

Krigsfartygen, som kallade på lots, voro engelska. Den äldste av dessa lotsar fick gå ombord i det största fartyget, den där näst i det andra och den yngste i korvetten. Den yngste var Hans Lots, 27 år gammal. De två lotsarna, som blevo kvar i lotsbåten, som strömmen satte hårt mot land, blevo liggande i närheten en stund. Då uppstod hastigt en svår storm av nordosten. Genast satte krigsfartygen kurs på England. De svenska lotsarna brydde sig då ej vidare om det, ty lotsbåten kunde med knapp nöd taga sig in till Hållö.

Tredje natten, när de närmade sig de så kallade Holländska Bankarna, sade chefen på det minsta fartyget till om att minska segel och dra sig akter ut så att vi nått och jämt kunde se de andras akterlanternor, ty klockan tolv i natt bli alle man omkomna.

CHEFEN ÄR EJ ute, utan sitter inne kajutan och litar på sina prentispojkar, som gå ute och se på loggen och räkna ut, hur det går och var de äro. Kl. 12 ropade utkiken att han miste lanternan ur sikte. Då kommenderade chefen att ändra kurs och styra mera nordväst, samt att det skulle djupas (lodas). Då utkiken ropade 11 famnar och vi skulle dreja runt, lade han rånockarna i vattnet.

Vi fingo så mycket vatten, att utkiken gick överbord. Honom miste vi, det var den ende som omkom, de andra två fartygen gingo väck med man och allt.

Dagen därpå anlände de till England, där de blevo räddade. Då Hans Lots skulle lämna båten, skulle han först ha sina lotspengar. För att få dem var han tvungen att kvittera lots-

AVSKEDET. "De två lotsarna, som blevo kvar en stund. Då uppstod hastigt en svår storm av

sedeln. Hans Lots talade då om att han aldrig hade kunnat skriva. Chefen sade då att han var tvungen att skriva under, annars kunde han komma under rånocken och bli hängd. Chefen frågade då vidare, om han icke kunde skära namn på åran. Då skrev Hans Lots "HA". "Det är all right", sa chefen.

När detta var klart fick han gå i England en vecka och vänta på lägenhet att komma med bönder och få hästskjuts. Långt om länge kom han över till Öresund och sedan med båt till Skåne. Sedan gick han till fots, eller om det passade åkte han med någon häst igenom Skåne och Halland tills han kom till Göteborg. Därifrån kom han med en båt ifrån SD-distrikt, som satte honom iland på Fisketången, ett fiskeläge, som ligger intill Gravarne och

som hör till samma kommun. Det är endast 20 minuters väg. Detta hände på en söndags förmiddag.

NÄR HAN KOMMER till kyrkan går han in där, kyrkan stod på den tiden på den gamla kyrkogården. Prästen hade redan börjat predika. När Hans Lots kom in i kyrkan blev det stor uppståndelse. Postgång var inte då som nu, varför de trodde att de omkommit alla tre. Prästen skulle gjort tacksägelse den söndagen, men det blev uppskjutet tills vidare.

Det sades både i England och Danmark, att 500 man drivit iland på den

DE SISTA MINUTERNA. Utkiken miste lanternan ur sikte.

Illustrationer: ULF SVENINGSON

var i lotsbåten, som strömmen satte hårt mot land, blev liggande i närheten en v nordosten."

Holländska kusten. Där bland var det två, som voro klädda i skinnpälisar, vilka de antogo vara de två svenska lotsarna. I denna tid var lotsarna förlagda på Gravarne och när han skulle sluta fick han pension. Det blev 90 riksdaler om året.

Hans Lots dog 1877, han var då 93 år. Ända till han dog hade han sina själskrafter i behåll. Han var min farfar, så jag hörde honom många gånger berätta denna händelse. Jag var 13 år när han dog."

Berättat för och upptecknat av Viktor Sanne 17/2 1939 Gravarne. Klas Andreasson

DEN ENGELSKA FREGATTEN Daphne landsatte Hans Lots i Torekov och han återkom till hemorten Gravarne fredagen den 13 mars 1812.

I Thorsminde på danska västkusten finns numera ett "Strandingsmuseum" med föremål från de båda vraken som är under marinarknologisk utforskning.

Åtskilliga dokument styrker Hans Lots historia.

Kapellpredikanten N Svanberg intygar: "...att lotsdrängen Hans Andersson d.y. på Grafvarne, som den 21 dec. 1811 blev av en engelsk kutterbrigg tagen, ej kom tillbaka till Stranden förrän den 13 mars detta år, utan skall efter uppgift, varit dels på engelska örlogsfartyg, dels i England, varder härmed på begäran intygat. Grafvarne den 4 juni 1812. N Svanberg, Capell-predikant."

Det finns också bevarat ett brev från lotsuppsyningsmannen Schiller som ville ha hjälp av landshövding von Rosen i Göteborg att kontakta amiral Saumarez för att utverka ekonomisk ersättning till Hans Lots och de omkomnas efterlevande.

" Han var tvungen att skriva under, annars kunde han komma under rånocken och bli hängd"

von Rosen skrev diplomatiskt till Saumarez bland annat: "... i vilket fall som helst önskar jag att Eders Excellens ej skall följa första ingivelse av frikostighet innan Hans Anderssons utsago visat sig vara sann, vilket Eders Excellens lätt kan förvissa sig om, ehuru detta är omöjligt för mig, som inte har några andra bevis för förhållandena än denna persons berättelse."

Amiral Saumarez eventuella frikostighet är inte känd.

HANS ANDERSSON, "Hans Lots", dog den 21 oktober år 1878, vid 92 års ålder. En liten gata i centrala Kungshamn vid Brunnsbacken har fått hans namn, *Hans Lots gata*.

Den bevarar minnet av katastrofen på julaftons morgon år 1811, då 1380 man omkom, men Gravarne-pojken Hans Lots hade haft turen att råka äntra rätt båt.

TORSTEN CERVIN

KÄLLOR: Ryan, AN: The Melancholy Fate of the Baltic Ships in 1811. • Marinors Mirror Vol 50 1964 • Shipwrecks of the Royal Navy 1793-1849, London 1857 • Lars Järnegren: Personliga meddelanden • Kyrkoherde Gunnar Cervin: Efterlämnadepapper • www. Strandingsmuseum.dk